

vadoņa valbenajā mītnē, 1942. gada 9. oktobrī.

Pie Ilmenes ezera iznīcinātas 5 padomju divīzijas

Brūnoto spēku virspavēlniecība ziņo: Kaukaza apgabalā uzbrucējas vienības ciņā devās uz priekšu, smagās meža ciņās ieņēmot vairākas kalnu grēdas.

Donas frontē rumāņu un itaļu kara spēka vienības atvairīja ienaidnieka triecienus.

Frontes vidusdaļā sekmīgās triecienvienību operācijās iznīcināti daudzi bunkuri un blindāžas ar to apkalpēm, kā arī saņemts skaits gūstekņu.

Dienvidaustrumos no Ilmenes ezera armijas, SS ieroču un aviācijas zemes vienības, gaisa spēku lidojot formāciju izcili atbalstītas, vairāku dienu smagās uzbrukuma ciņās ieņēmušas kādu svarīgu apvidus sektoru, pie kam te sakautas resp. iznīcinātas 5 padomju divīzijas un 2 strēlnieku brigādes. Kopš 27. septembra saņemti 3.288 gūstekņi, iegūti vai iznīcināti 13 tanki, 108 lielgabali, 400 ložmetēji, 123 granātu metēji un liels skaits citu kājnieku ieroču. Nevērojot citus asinainos zaudējumus, saskaitīto padomju kritušo skaits vien trīskārt lielāks par gūstekņu skaitu.

Pēc kāda atsevišķa ienaidnieka lidaparāta neiedarbīga dienas uzbrukuma Sārpfalces apgabalā, atsevišķi ienaidnieka lidaparāti pagājušā naktī uzlidoja Vācu līcim. Viens no tiem notriekts. Kāds cits bumbvedējs notriekts uzbrukumā pret Rietumfrancijas piekrasti. Šodien no rīta daži ienaidnieka lidaparāti pārlidoja Rietumvācijas apgabalu. Nelielā skaitā nometās sprāgstbumbas nenodarīja nekādus zaudējumus.

Vācu brūnoto spēku virspavēlniecības 1942. g. 7. oktobra paziņojumā, kurā bija pieteikti pretsoļi pret vācu kara gūstekņu sasaukšanu Džepes krastmalā un Serkas salā, angļu valdība sniegusi vienīgi izvairīgu atbildi, atsaucoties uz vācu kara gūstekņu izteicienu, kas nav bijuši sasaukti un deklarēti, ka tā kaujas laikā sagūstīto kara gūstekņu sasaukšanu neatzīst un neatzīs.

Padomju savienībai stāv priekšā drausmīga ziema

Madridē, 9 okt. (DNB).

Angļu laikrakstā „Daily Mail” pēdējās dienās parādījās kāds raksts par padomju katastrofālo stāvokli nākamā ziemā. Apcerējumu sarakstījis kāds angļu korespondents, kas pagājušā gadā uzturējies Padomju savienībā. Rakstā starp citu teikts: „Nākamajai padomju ziemai nav vajadzīgi izskaidrojumi. Kas bijis tur, tas redzējis, ka no frontes transportē beigtus zirgus, lai tos pārstrādātu pārtikai. Pārtikas līdzekļu devas ļoti niecīgas un iedzīvotājiem pie veikalom jāstāv rindās gan drīz vesela nakts, lai vispār kaut ko dabūtu, tā ka jau pagājušā ziemā veci laudis mira masveidīgi. Ogļu trūkums tiktāl paasinājies, ka Leningradā jānozāģē visi koki un jānoplēš koka celtnes. Bez pārspīlējuma var teikt, ka padomju tautām stāv priekšā to vēstures visjaunākā ziema.”

Ieroču priekšzīmīga kārtība un tīrība — priekšnoteikums to teicamai darbībai. Uzņēmumā skats kādā aerodromā: iznīcinātāja lielgabala tīršana.

Faktu, ka, neraugoties uz agrākajiem un tagadējiem angļu kara ministrijas liekulīgajiem paskaidrojumiem, vācu kara gūstekņi tomēr rupjā kārtā sasaukti, angļu valdība vispār nav aplūkojusi. Tādēļ 8. oktobrī pl. 12 107 angļu virsnieki un 1269 angļu apakšvirsnieki un kareivji, kas saņemti gūstā pie Džepes, pēc rīcības iemesla paskaidrošanas sasaukti. Nav sasaukti kara garīdznieki, sanitārais personāls, ievainotie un slimie.

8. oktobra vakarā angļu kara ministrija paziņoja, ka sākot ar 10. oktobra pusdienas laiku līdzgaitā skaitam vācu kara gūstekņu uzliks rokas dzelžus un tos iesēgs važās. Ja tas notiks, tad brūnoto spēku virspavēlniecība, sākot ar 10. oktobra pusdienas laiku, sasauktīs trīskārt lielāku skaitu angļu kara gūstekņu.

Ofensīvas 100 dienas

Frontes nozīmīgākie punkti — aizsprosta pozīcija pie Staļingradas un Terekas

Berlīnē, 10. oktobrī.

„Ofensīvas 100 dienas austrumu frontē” — ar šādu virsrakstu Berlīnes vakara prese sniedz komentārus un plašus apskatus par pašreizējo militāro stāvokli austrumu frontē. Berlīnes lielo laikrakstu militārie līdzstrādnieki selidzina tagadējo stāvokli frontē ar apstākļiem pirms vācu 1942. g. vasaras ofensīvas sākuma un savos secinājumos konstatē lielus panākumus, kas izcīnīti līdz šim ievadīto operāciju norisē.

Oficiozais „Völkischer Beobachter” raksta: „100 dienas pagājušas, kopš vācu brūnoto spēku virspavēlniecība 1942. gada 1. jūlijā atzīmēja lielās ofensīvas sākumu. Šajās 100 dienās notisājusies notikumi, kuņiem līdzīgus atkāst būs grūti.” Vācu oficiozās konstatē, ka šajā laikā sprīdi vācu militārā valdība realizējusi visus plānotos mērķus, ienaidniekam nodarījusi vissmagākos zaudējumus dzīvā spēka, kara materiālu un teritorijas ziņā un Vācijai ieguvusi apgabalus, kas frontī un dzimtenī uz visiem laikiem nodrošina ar pārtiku un izejvielām. Kas pagājušā gada vasaras un rudens lielās kaujās ievadītais, tas šīgadā ofensīvas 100 dienās pilnīgi iegūti un nostiprināti.

Lielā frontē pirms vācu lielās ofensīvas sākuma vispārējos vilcienos sniedzās no Ladogas ezera gar Ilmenes ezera dienvidu virzienā, tad austrumu frontes vidusdaļā turpinājās gar Rževu, Orlu un Kursku, lai tad frontes dienvidu daļā no Čarkovas aizvirzītos uz Azovas jūras piekrasti telpā starp Rostovu un Taganrogu. Šodien vācu frontes līnija austrumu frontes dienvidu daļā no Kurskas asi novēršas uz austrumiem un turpinās šajā virzienā līdz pat Voroņežai austrumos no Donas; tālāk frontē iet gar Donas upi līdz zemes šaurumam starp Donas lielo loku un Volgas izliekumu ziemeļrietumos no Staļingradas un šeit no jauna novēršas uz austrumiem līdz pat Vācu upei, kur vācu spēki pie Staļingradas ieguvuši svarīgāko mezglu turpmākām operācijām.

Tur, tā uzsvēr vācu preses militārie lietpratēji, boļševiku frontē vairs neeksistē kā viengabalaina nedragāta vienība un dienvidos no Staļingradas raksturojas vienīgi ar atsevišķām ienaidnieka pretestības joslām. Skaidri novilkta frontes līnija tur vairs nekur nav. Vēl svarīgāks moments, ka visi boļševiku pretestības rajoni dienvidos no Staļingradas ir galīgi šķirti no Padomju savienības galvenās frontes.

Pēc kompetento Berlīnes militāro aprindu viedokļa vispārējais stāvoklis austrumu frontē atļauj šādus secinājumus:

1) Boļševiku atslogošanas uzbrukumi visos frontes rajonos pēdējā laikā manāmi atslābuši. Šī parādība neapšaubāmi izskaidrojama ar smagajiem zaudējumiem, ko boļševiki cietuši šajos veltītajos atslogošanas uzbrukumos, sevišķi frontes vidus un ziemeļu daļā, kā arī sīvajās ciņās pie vācu aizsprosta pozīcijas ziemeļos no Staļingradas. Mēģinājumos iedragāt vācu līnijas frontes vidus un ziemeļu daļā boļševiki zaudējuši neskaitāmas divīzijas, kas vai nu pilnīgi iznīcinātas vai arī tik smagi dragātas, ka tās par patstāvīgām un

Vācu sardze pozīcijās dienvidaustrumos no Ilmenes ezera.

«Weltbild»

Pa tālruni no mūsu Berlīnes redakcijas

operatīvi nozīmīgām kaujas vienībām vairs nevar uzskatīt. Arī milzīgie kara materiālu zaudējumi tik jūtami izsmēlušī boļševiku brūnoto spēku pagājušā ziemā un pavasari uzkrātās un sagatavotās rezerves, ka turpmākās operācijas jau sagādā jūtamas grūtības. Nav tāpēc ne mazāko šaubu, tā vakar vakarā preses konferencē Vilhelma ielā sevišķi uzsvēra virspavēlniecības pārstāvis, ka boļševiki šodien atrodas nesalīdzināmi vājākā stāvoklī nekā savu atslogošanas uzbrukumu sākumā.

2) Vācu ofensīvas kustība austrumu virzienā pie Staļingradas ar izlaušanos līdz Volgai un Staļingradas lielās daļas iepemšanu sasniegusi savu mērķi. No šī viedokļa vērtējot, turpmākās operācijas Staļingradas pilsētas drupās pilnīgi neatkarīgi no laika, kādu tās vēl prasītu, ne mazāki mērā vairs nespēj ietekmēt vācu ofensīvas līdzšinējos ieguvumus.

3) Arī austrumu frontes vidus un ziemeļu daļā, kur vācu spēki pēdējos mēnešos atradās atvairīšanas pozīcijās, iniciatīva tagad arvien vairāk sāk pāriet vācu rokās. Virspavēlniecības pēdējā laikā ziņojumi arvien biežāk sēd runāt par pašu uzbrukuma operācijām. Bez tam visi šie vācu uzbrukumi frontes vidus un ziemeļu daļā bieži vien uzskatāmi par plašāka vēriena akcijām, no kuņām dažreiz attīstās pat tik svarīgas operācijas kā neseno nobeigtā aplenkuma kauja dienvidos no Ladogas ezera. Fronti vidus un ziemeļu daļā raksturo stipri vācu atbalsta punkti, kas jau ziemas ciņās izturējuši visus boļševiku masu uzbrukumus un godam pastāvējuši arī tagad.

Stāvokļa attīstība austrumu frontē pēdējā laikā līdz ar to uzrāda visai zīmīgu pagrieziena, proti, gandrīz visā 2000 km garā frontē tagad sāk attīstīties vācu uzbrukuma operācijas, kaut

arī tām pagaidām vēl nav vispārējās ofensīvas, bet gan tikai lokāla rakstura uzbrukumu raksturs. Sevišķi spilgti šo stāvokli apgalmo publicētie skaitļi par operāciju norisi un panākumiem dienvidaustrumos no Ilmenes ezera. Komentējot šīs operācijas, vācu virspavēlniecības pārstāvis vakar vakarā preses konferencē pasvitroja, ka virspavēlniecības vakardienas ziņojumā publicētie skaitļi par ieguvumiem pie Ilmenes ezera nebūt nenozīmē jau šo operāciju nobeigšanos. Šie skaitļi tikai ilustrē vācu un sabiedroto spēku ievadīto uzbrukuma operāciju līdzšinējo sekmīgo norisi. Ievadītās operācijas tikpat sekmīgi turpinās.

Vācu aizsprosta pozīciju ziemeļos no Staļingradas vācu ģenerālštābam tuvas aprindas joprojām uzskata par visvairīgāko smaguma punktu austrumu frontē, kuņā nozīmī vācu vadība jau savlaicīgi sapratusi un izvērtējusi. Vācu uzbrukuma spēku lielais pagrieziena pret Volgu ziemeļos no Staļingradas, ar ko savā laikā šo aizsprosta pozīciju radīja, pēc vācu virspavēlniecības pārstāvja viedokļa bija pēdējais loceklis frontes mūrī, kas no Kurskas pāri Voroņežai un tālāk gar Donu tagad paceļās līdz Volgai.

Otrais smaguma punkts pašreizējās operācijas austrumu frontē, kuņam Berlīnes militārās aprindas piešķir lielu nozīmi, ir Terekas upes fronte Kaukazā. Jau no vācu virspavēlniecības līdz šim publicētām ziņām par operāciju norisi Terekas telpā var viegli secināt, ka operācijas tur risinās sistematiski un pēc noteikta plāna.

Pagaidām vēl nav pienācis brīdis sniegt 1942. gada vasaras karaģājiena galīgu bilanci, uzsvēra savā beigu vērtējumā preses konferencē vācu virspavēlniecības pārstāvis. Jau tagad tomēr var teikt, ka šo vasaras karaģājieni katrā tā posmā un katrā tālā atstāstības rajonā pilnīgi noteica vācu militārā vadība.

OB.-G.

Vācijas apgāde ar chroma rūdu

Pa tālruni no mūsu Berlīnes redakcijas

Berlīnē, 10. oktobrī.

Atsevišķi Berlīnes laikraksti šodien sīkāk pakāvējas pie Vācijas saimnieciskām attieksmēm ar Turciju un, balstoties uz reichsmaršala Göring'a lielo runu Berlīnes Sporta pili, vērtē šo attieksmju nozīmi Vācijas apgādē.

Laikraksta „Deutsche Zeitung am Mittag” saimnieciskais redaktors sevišķu nozīmi piešķir Turcijā iegūto chroma rūdu piegādei Vācijai. Priekšgādā noslēgtās vācu—turku līgums atļauj atkal atjaunot šīs svarīgās izejvielas piegādi Vācijai un jau nākamā gadā to paredzēts kāpināt līdz levērojamiem apmēriem. Chroma rūdai ļoti liela nozīme tērauda kvalitātes uzlabošanai. Turcijas rīcībā esošie chroma rūdu krājumi ir vislielākie visā pasaulē.

Jau pirms kara sākuma Vācija bija

turku chroma rūdu galvenais nopemējs. No 179.000 t eksporta uz Vāciju vien aizgāja 108.000 t gadā. Šie sūtījumi izbeidzās, kad 1939. g. 31. augustā izbeidzās vācu—turku tirdzniecības līgums. Turcijas lielās chroma raktuves nonāca ļoti grūtā stāvoklī, jo toreiz ar Angliju un Franciju noslēgtie līgumi neveda nekādus panākumus. Vispirms gandrīz vai nepārvaramam šķēršlim radīja transporta grūtības, un bez tam Anglija par saņemtam turku rūdām nemaksāja vis skaidrā naudā, bet to ieskaitīja aizdotā kapitāla procentos un kapitāla amortizācijas kvotēs. „Vācija uz savām tirdzniecības attieksmēm ar ārvalstīm, tā uzsvēr „Deutsche Zeitung am Mittag” saimnieciskais redaktors, vienmēr vajadusies no savstarpējo vajadzību un interešu viedokļa. Arī par Turcijas rūdām Vācija maksā atlīdzību ar Turcijai nepieciešamiem produktiem, sevišķi vācu rūpniecības ražojumiem.”

OB.-G.

Noskaidrošanās

Ceturtais kara ziemas priekšvakarā atzīmējami daži notikumi, kas rada tālāku skaidrību kara gaitā un līdz ar to visas pasaules stāvokli. Pirmā kārtā šē minama Lielvācijas vadoņa Adolf'a Hitler'a lielā runa ziemas palīdzības kampaņu atklājot. Šī runa sniedza pārskatu kā par līdzšinējo kara norisi visā visumā, tā it sevišķi par pagājušās vasaras kampaņu un tās rezultātiem. Ar šo kampaņu ir sasniegti mērķi, kādi bija nosprausti tās sākumā: Padomju savienībai atņemt auglīgākie maizes apgabali, nogriezt naftas piegādi, pārtraukt pēdējais lielais satiksmes ceļš pa Volgu, ko boļševiki vēl lietoja pēc seno varaņu parauga. Ar to Padomijas ķermenim amputēti svarīgākie locekļi; palikušais ķermenis vairs nevar nozīmēt nāvīgu draudu Eiropai. Vācu armija sasniegusi līniju, kas tai atļauj pēc vajadzības vai nu aizstāvēties, tā kā pret izdevīgajām pozīcijām sašķīst boļševiku vēl atlikušās rezerves, vai arī uzbrukt, pie kam uzbrukuma vieta un laiks pilnīgi atkarīgi no vācu izvēles un iniciatīvas. Šādos apstākļos tā pilnīgā palāvībā sagaida jauno zimu, kuņā pēc visām pazīmēm būs daudz vieglāka par iepriekšējo.

Hermann's Göring's savukārt savā runā papildināja Adolf'a Hitler'a sniegto stratēģisko ainu ar plašu ziņojumu par Vācijas saimniecisko stāvokli. Göring's liigu laiku nebija stājies atklātības priekšā; bet šo laiku viņš bija ļoti auglīgi izmantojis Vācijas un no tās atkarīgo zemju saimnieciskai organizēšanai. Viņa runa tamlīdz bija pārskats par līdz šim veikto saimniecisko darbu. Tas tiešām ir grandiozs un rezultāti nav izpalikuši. Göring's teica, ka viņa galvenās rūpes bijušas velītas jautājumam, kā paralēli un salauzt Anglijas „bada blokādi”, kuņai bija tik liktenīgas sekas pirmā pasaules kara laikā. Līdz ar Göring'u visi pirmā kara dalībnieki ir visa paaudze, kas šo karu pārdzīvoja, var liecināt, ka stāvoklis tagad ir tiešām citāds, visiem toreizējo „vidusvalstu” pilsoņiem ir baigā atmiņā ar trūkumu un postu, un pavadīto „runkulu zimu” un līdz pēdējām sašaurinātām maizes racionācijām. Turpretim tagad ne tikai frontes cīņtāji spīdoši apgādāti, bet arī aizmugurēi iespējams ne tikai garantēt līdzšinējās pārtikas devas, bet pat tās palielināt. Šādas akcijas psiholoģiskais iespaids ir milzīgs ne tikai uz pašu iedzīvotājiem, bet arī uz ienaidniekiem. Ar to ekonomiskais faktors galīgi svītrojams no kara izšķirēju saraksta un paliek pāri tikai ieroču vara, kādā ziņā vēl ir nepārspējami. Ja agrāk angļi mīlēja deklarēt, ka „izšķirs nevis garākais zobens, bet garākā naudas zeķe”, tad tagad pat Idenam savu stāvokli „Yorkshire Post” raksta: „Kā liekas, Vācijas stāvoklis pa lielāku daļu uzskatāms par drošu pret blokādi. Ja vāciešiem izdotos tiktāl novājināt padomju uzbrukšanas iespēju, ka Hitler's ar samērā maziem spēkiem varēs turēt austrumu fronti, tad tas nozīmē bīstami stipru okupācijas armiju rietumu frontē. Ar to laika faktors kļūst sevišķi svarīgs. Ja vāci iegūst pietiekami laiku, tad viņi var tā nostiprināt Eiropas cietokšņi, ka tas kļūst nepieņemams, izņemot bumbu uzbrukumus. Bet ar bombardēšanu no gaisa tālu nepietiek, lai Vāciju uzvarētu. Mums vajadzētu rīkoties, pirms Hitler's iegūst laiku, nobeigt organizātoriskos pasākumus Eiropas aizsardzībai un apgādei.”

Ar šo jautājumu saistās daudzzinātais „cīņas frontes” jautājums. Tā kā mums tagad pienācis jau vēls rudens un padomju fronte lielos vilcienos uzskatāma par nostabilizētu, tad visiem atklāti jāatzīst, ka „otrā frontē” faktiski ir jau nokavēta, jo ja tādu vēl mēģinātu radīt, tad tai tiešām nāktos atdurties pret „bīstami stipru okupācijas armiju rietumu frontē.” To, liekas, jūt jau paši angļi, bet vēl vairāk boļševiki, kas vairs nekā liela neceņ no saviem „onkuļiem” un „Pravdas” slejās sāk jau zīmēt karikatūras par angļu ģenerāļiem un speciālzdevumos attiecīgus numurus izplatīt pa atlikušo Padomiju. Bet arī pašā Anglijā, šķiet, sāk atdzist draudzība pret boļševikiem, jo kamēr agrāk angļu publicisti un diplomāti ar vieglu roku „piedāvāja” Berlīnē komunistiem par viņu Vidusēiropas filiāles galvaspilsētu, tagad angļu radiofons atkārtoti paziņo, ka „sabiedrotie necietīs Vācijā chaosu, jo vienas valsts saimnieciskā labklājība ir atkarīga no labklājības otrā valstī.” Tādā kārtā angļu

OB.-G.

Turpinājums otrā lappusē

Atsauksimies Tautas Palīdzības aicinājumam — no 18.—25. oktobrim ziedosim boļševiku terrora un kara dienās cietušiem

Jauni skolu direktori

Lauksaimniecības galvenais direktors J. Andersons par Rūjienas mājturības skolas direktoru iecēlis līdz. Abrenes Lauksaimn. vidusskolas direktoru agr. Rūd. Krūmiņu. Par Smiltēnes Lauksaimn. mācības iestādes direktoru iecēls Mežotnes Lauksaimn. vidusskolas inspektors agr. Vikt. Līnīšs, bet par Mežotnes Lauksaimn. vidusskolas inspektoru — skolotājs agr. Jānis Sīnka. Par Malnavas Lauksaimn. vidusskolas direktoru iecēls inspektors agr. Ludis Vaivars, bet direktors agr. Arv. Skreija pārcelts par Zaļenieku mājturības vidusskolas direktoru. Par Ludzas Lauksaimn. skolas direktoru iecēls Ļaudonas Lauksaimn. skolas skolotājs agr. Vilh. Nagla, bet Ludzas Lauksaimn. skolas direktors agr. Vikt. Gaļšuns pārcelts par Skīlbeņu Lauksaimn. skolas direktoru.

Aptaujas jaunajām pārtikas kartītēm

Pārtikas precu kartītes 6. novembra periodam Rīgas iedzīvotājiem izsniegs Apgādes kartīšu daļa darbdienās centrā, Miesnieku ielā 14, un visos rajonos. Soreiz iedzīvotājiem, kas vecāki par 14 gadiem, jānodod līdz ar apgādes grāmatīņu pase vai līdzvērtīgs dokuments un jāpildīda rajonos saņemama sevīšķa aptauja. Veidlapas jāpildīda arī tiem, kuriem vēl nebūtu savas personas apliecības. Mājas pārvaldībai saraksti līdz ar grāmatīņām, dokumentiem un aptaujām jāiesniedz no 15.—23. okt. un kartītes jāsaņem atpakaļ no 19.—23. okt. Dokumentus izsniegs atpakaļ tānī pašā dienā. Personām, kas nebūs laikā nodevušās dokumentus, kartītes izsniegs ar 6. novembri.

Cukurs pret prēmijas zīmēm

Pārtikas dep-tš paziņo, ka ar izsludināšanas dienu cukurs jāpārdod pret Cukura centrālās 100 g, 200 g, 500 g, 1 kg, 5 kg un 10 kg cukura prēmijas zīmēm. Pircējam par cukura saņemšanu jāparakstās zīmes otrā pusē. Zīmes derīgas līdz 20. aprīlim.

Cukura un saldumu devas pašražotājiem

Līdz 1. nov. izsniedzamas uz lauku pašražotāju pārtikas kartīšu kuponiem šādā kārtībā: cukuru uz ķiršbrūnās krāsas kartīšu kuponu Oa — 800 g, uz zilās kartītes kuponu Os — 600 g; saldumus izsniegs uz ķiršbrūnās pārtikas kartīšu kuponu K1 — 200 g.

Rīt Tautas Palīdzības dievkalpojums — koncerts

Rīt pl. 16 Arhibīskapa katedrālē Tautas Palīdzība rīko dievkalpojumu — koncertu mās. R. Zariņa vadībā. Piedalās M. Brechmane - Stengele, R. Veide, A. Kalniņš, O. Ilziņš un «Fortissimo» koris J. Dreimaņa vadībā. Ieeja pret programmām.

Miris Voldemārs Laursons

Foto «Tēviņa» archīva

Trešdien agrā rītā ar sirdstrieku miris režisors Voldemārs Laursons (Marius Flo). Viņš dzimis 1894. gadā, Rīgā. Jau 18 g. vecumā sācis darboties literatūrā ar tulkojumiem un fejtoniem. 1913. gadā viņš devās uz Pēterburgu, kur mācījās glezniecību un blakus interesējās arī par režijas jautājumiem. Pēc tam darbojās par režisoru Rīgā, Liepājā un lauku centros. Ar to viņš tomēr nesamierinājās, bet devās studēt skatuves mākslu Berlīnē. Pēdējās gados L. izvirzījās ar lielākiem etnogrāfiskiem uzdevumiem — «Sērībām», «Senlatviešu kāzām», «Seno Nicu» un veselu rindu radiofona uzdevumiem, kur viņš bija reizē autors un režisors. L. dzīvi piedalījies latviešu sabiedriskā dzīvē, organizēdams sarīkojumus ar romantisku vai etnogrāfisku nokrāsu. Vecromantika bija viņa sirdslīdā. — Rīt pl. 15 Laursonu izvadīs pēdējā gaitā Matisa kapos.

Aizsaulces ceļā

Aizvakar Pleskodāles kapos apbedīja pēknā nāvē mirušo nodokļu revidentu K. Sliču. Ar lielu darba mīlestību un pienākuma apziņu aizgājis ilgus gadus veica uzdevumus resorā, iegūdamas vadības un darba biedru nedalītu atzinību un cieņu.

Dzelzceļu sūtījumi saņemami arī svētdienās

Ar rītdienu Rīgas stacijās preces pieņems un izdos arī svētdienās no pl. 9—16. Saņēmeji uzaicināti izmantot šo izdevību īpaši kartupeļu sīkstūtījumu saņemšanai, jo dzelzceļam trūkst noliktu to uzglabāšanai.

Cūku un liellopu cenas

Cenu direktors noteicis maksimālās ražotāja cenas cūkām, par katrēm 100 kg, atkarībā no šķiras, 55—66 RM. Liellopiem par katrēm 100 kg, atkarībā no šķiras, cena noteikta 33—50 RM. Par sevišķi pilnvērtīgu liellopu gaļu atļauts maksāt piemaksas no 4—10 RM. Šīs cenas spēkā ar 11. oktobri.

Rīgas kurpnieki

gumijas materiālus apavu labošanai var saņemt uz grāmatīņām amatnieku kopdarbības sa-bā «Spars» Kr. Barona ielā 50 līdz 15. okt. Rīgas virsu taisītāji turpat var saņemt palīgmateriālus līdz 20. okt.

Savas tautas un tēvzemes mūžībai

Devinjūdžu soļiem tuvojas bargā ziema. Ziemas tuvošanās liek mums atcerēties tos mūsu tautas locekļus, kuriem vēl arvien, ne pašu vainas dēļ, vajadzīgs pārējo tautas locekļu atbalsts un sirds siltums. Sevišķi tas sakāms par bojševiku terora un kaža dienās cietušo ģimeņu bērniem. No 18.—25. oktobrim to mums visiem atgādīnās Tautas Palīdzība, kas visā mūsu zemē nes atbildību par bargā likteņa piemeklētiem un viņu dzīvi.

Tautas Palīdzība jau tagad mīļi lūdz un aicina visus mūsu zemes iedzīvotājus laikus padomāt par ziedošanai iespējamo mantu sakārtošanu, lai tad, kad pie dzīvokļiem klauvēs ziedojumu vācēji, nebūtu vēlī jākavējas un jāizbildinās, ka nav nekā ko ziedot. Katram no mums, kas baigās likteņa stundas pārdzīvojuši neskatīti, atradīšies kaut kā pašam pieciešams, no kā var atsacīties par labu tiem, kas zaudējuši visu savu iedzīvi, piederīgos-apgādniekus, visu, visu, kas dotu kaut peticīgākās iztikas iespēju.

Ziedot var visu, kas nodēris daudzmai cilvēcīgai dzīvei — naudu, produktus, lietotas un bojātas drēbes un apavus, mēbeles, saimniecības priekšmetus u. t. t. Bojātās mantas Tautas Palīdzības darbnīcās izlabos vai izmantos jaunu priekšmetu pagatavošanai.

Laikā no 18.—25. oktobrim būsim atsaucīgāki kā jebkad agrāk. Paudisim darbos vienības garu un pieķēršanos savai tautai. Dzīvosim līdzī likteņa piemeklētiem tautiešiem. Ar to mēs kalposim savas tautas un tēvzemes mūžībai.

Tautas Palīdzības mūsu un citu veselības kopšanas darbnīcu sekcijas rīkoto kaža laika mācīto sanitāru kursu beigušas 19 sanitāres un 1 sanitārs. Attēlā: jauno sanitāru pārbaudījumu aina. Foto «Tēviņa»

Sērgu apkaņošana Austrumzemē

Ar Austrumzemes reichskomisāra rīkojumu par vispārībai bīstamām un lipīgām slimībām, sērgu apkaņošana Austrumzemē tiek pastiprināta.

Sērgas izplatās, pārejot no viena slimnieka uz otru, un ir vairāk vai mazāk lipīga. To izplatīšanās veidi ir dažādi: izsitumu tīfa slimību pārnes utis, scharlatīnu gaiss un priekšmeti, kuriem slimnieki pieskārušies, plaušu tuberkulozi ļoti bieži slimnieku krēpas. Visām šīm slimībām kopējs ir tas, ka tās ir briesmu pērklis apkārtnē un ka slimnieka nepareizas izturēšanās dēļ slimība izplatās tālāk un apdraud sabiedrību.

Pēc liberāliskā laikmeta viedokļa katram pilnīgas tiesības rīkoties pašam ar sevi un slīmot pēc patikas. Tagad arī Austrumzemē apstākļi mainījušies. Katram, kas slīmo ar vispārībai bīstamu vai lipīgu slimību un šīs slimības pārnes, jārikojas tā, lai tās neizplatītos tālāk.

Valsts darbdienēsta iestādes

norāda, ka Latvijas, Igaunijas un Lietuvas brīvpriecīgājiem, kas pieteikušies un pieņēmti valsts darbdienēstā un saņēmuši iesaukšanas pavēli, katrā ziņā tai jāklausa un noteiktā dienā bez nokavēšanās jāierodas norādītās pulcēšanās vietās.

Aizrādījumi

Arhibīskapa katedrālē 18. okt. pl. 16 Lidija Dobrovoļska dzied Beethoven'a, Fr. Schubert'a, A. un I. Kalniņa u. c. dziesmas. Ar ērģeļu solo un pavadijumiem piedalās Alfr. Kalniņš.

E. Mauriņa un Hertas Lūses latviešu dziesmu vakars rīt Universitātes aulā. **Universitātes kopa** mēģinājums-sa-nākšme 16. okt. pl. 18 Baznīcas ielā 5—3. Neierašanās gadījumā iemeslus rakstiski paziņot dirigētam — Meža prosp. 16.

Rīgas pilsētas krājokā ar 16. oktobri slēdz 10. iemaksu punktu Matisa ielā 33.

Drāmas kopa «Vajinīki» šovakar un rīt pl. 19 Vaļņu ielā 32 izrādīs H. Viļķeņa lugu «Maiznieki». Biļetes pie Krolla un no pl. 17.30 pie kases.

Prof. T. Celma referāts «Ģimenes nozīme cilvēka dzīvē» svētdien pl. 18.15 V. Gertrūdes bazn. zālē, Augšamceļš nās draudzes vakarā. Piedalās mās. Goba.

Latvju kristiešu draudzes Pļaujas atsvēte rīt pl. 15 Reformātu baznīcā. Runās mēs. Dr. J. Sanders par 5000 paēdināšanu.

Latvju Mēnešraksta 9. n-rs iznācis un abonenti var saņemt Ādolf'a Hitler'a (Brīvības) ielā 37/39, 603. istabā.

Garīgs koncerts Ogres baznīcā: svētd. pl. 15. Pied. mākslinieki: E. Cukura (soprāns), J. Niedra (bass), V. Svinka (vijole), F. Balītiņš (tenors), J. Kalniņš (ērģeles), J. Zicmanis (mežragrs) un dr. koris — P. Pelčera vadībā.

tos tālāk, ievērojot to, ka pašlabumam jāatkāpjas vispārības labuma priekšā. Ar šo rīkojumu iestādēm, it sevišķi aprīku ārstiem dota iespēja apturēt lipīgu slimību tālākizplatīšanos, vajadzības gadījumā rīkojoties arī pret slimnieku gribu. Reichskomisāriārs un tam pakļautās iestādes visiem līdzekļiem gādās par Austrumzemes iedzīvotāju veselības aizsardzību.

Ja Austrumzemē vēl sastopami atsevišķi saslimšanas gadījumi ar slimībām, kas Lielvācijā izskaustas vai satopamas ļoti reti, piem. izsitumu tīfs, tad tas izskaidrojams vienīgi ar agrāko valdību nepietiekamu rosību šo slimību apkaņošanā. Boļševiki pazeminājuši dzīves standartu, ka saslimšanas gadījumi ar lipīgām slimībām, sevišķi izsitumu tīfu bīstīgi pavairojušies. Šo slimību izplatīšanos var veicināt arī iedzīvotāju negrībīgā un kūtrā izturēšanās; viņiem jāzina, ka sērgu apkaņošana pirmā kārtā nāk pašiem par labu, un viņi jāaudzina aktīvai līdzdarbībai.

Zemgales tiltu Rīgā slēgs

katrai satiksmēi no 11. okt. līdz 10. nov. Visiem jābrauc pāri Libekas (pontonu) tiltam, kur šai laikā atcelti arī satiksmes ierobežošanas noteikumi.

Vilnas un linu prēmijas

Austrumzemes reichskomisārs izdevis rīkojumu par vilnas un linu savākšanu, nosacīdams arī jaunās paaugstinātās linu cenas.

Cena pirmajai šķirai «Vidzemes ristiņiem» paaugstināta no 1,20 RM uz 1,60 RM par kg. Samērīgi paaugstinātas arī pārējo šķirų cenas. Aitu turētāji un linu audzētāji saņem prēmijas punktu zīmju veidā, kas viņiem dod iespēju saņemt tekstilaudumus un pie tam vairāk nekā līdz šim.

Vilnas un linu mazākā nodeva, par kuru prēmijas neizsniedz, ir tik zema, ka to bez grūtībām var pildīt katrs aitu turētājs un linu audzētājs. Linus, piem., ja pamatā ir šķirne SPK-D jānodod 100 kg kultūstus (garšķiedru) no ģa. Bez tam prēmijas maksā arī par šīm minimālām nodevām, ja tās nodod no 1. okt. līdz 31. dec.

Jāsagaida, ka sakarā ar šo labvēlīgo nokārtojumu ražotāji pastiprinātos apmēros nodos vilnu un linus un nākamajā gadā pavairošies aitu skaits kā arī linu sējumu platība.

Generālkomisārs paziņo, ka visi kauli jānodod oficiāli tikai atļautām savāktuvēm. Kaulu iegūšanai tirdzniecības nolūkiem vai pārstrādāšanai vajadzīga atļauja. Šīs nozares uzņēmumiem 10 dienu laikā jāpaziņo generālkomisāram savs nosaukums un adrese. Pilnīgs noteikumu teksts «Rīk. Vēstn.» 207. numurā.

Jāvāc visi kauli

Gāzģeneratoru malkai maksimālo cenu cenu direktors noteicis 16 RM par steru. Svarā viens sters pielīdzināms 330 kg.

Lauksaimnieki, nekavējies ar nodevu pildīšanu

Ražas izredzes jau noskaidrotas, un tuvākā laikā lauksaimnieki saņems paziņojumu par nododamo labības, kartupeļu, linsēklu, sienu un salmu daudzumu. Uzliktās nodevas jāpilda. Tikai tas lauksaimnieks būs savu uzdevumu ražošanā godam veicis, kas būs pildījis uzliktās nodevas. No nodevu izpildīšanas atkarīga kā armijas, tā civiliedzīvotāju apgāde ar pārtiku.

Lauksaimnieku goda pienākums ir uzliktās nodevas kārtīgi pildīt un neatlikt nodevu pildīšanu uz vēlāku laiku.

Atcelts namu apkilājums Rīgas Jūrmalā

Rīgas lauku novada komisārs paziņo, ka š. g. 15. oktobrī atcelts apkilājums namiem, kas atrodas Rīgas Jūrmalā. Minētais neattiecas uz tām ēkām, kas apkilātas vācu karaspēka vajadzībām.

Iestādēm un personām, kam novada komisārs Rīgas Jūrmalas apkilātos namos piešķir dzīvojamās telpas, jāsaņemas ar Latvijas gruntsģabalu sabiedrību Rīgā, Doma laukumā 1 un jāslēdz īres līgums, ja tās vēlas attiecīgās telpas paturēt arī pēc š. g. 15. oktobra.

Tikai 50cm no rekorda

US sacīkšu otrā dienā atkal vieglatlēti vairākās disciplinās sasniedza ievērojamus rezultātus. Vēsejā mešanā mūsu šīs disciplīnas teicamākie reprezentanti Selga ar Saulīti, savā starpā sacenšoties aizlidināja 7,25 kg smago veseri tuvu pastāvošam rekordam. Selgas sasniegtais tālums — 48,19 m un Saulīša 47,37 m. Slavējams, protams, uzvarētājs, bet jo sevišķi otras vietas ieguvējs, jo nav viegli jau vairākus gadus amierināties ar zemāku vietu, netiekot līdz pirmajai, kaut visu laiku trenēts neatlaidīgi un čakli.

Redzams, Saulītis grib savu tikpat čaklo konkurentu pārsteigt ar izturību. **800 m** skrējienā spēkus gribēja pamēģināt arī sprinters Gaļis, bet viņš ar Ruciņu un Danosu, tam 250 m pirms finiša pietruka spēka un nācās no skrējiena izstāties. Ruciņš 800 m veica 2:01,7 min., Danoss — 2:03,4 min. **200 m** Panders noskrēja 24,6 sek., Upenis 26,0 sek. Samērā labi veicās augstlēcējiem: 1,75 m pārlēca Rīgas meistars Dinsdorfs un Latvijas meistars Osvalds. Pirmo vietu ieguva Dinsdorfs. Trešo un ceturto vietu, pārlēcot 1,70 m, dalīja Liepiņš ar Bernāti. **1500 m**, skrīnot bez centības, Mauriņš veica 4:35,6 min., 2. Graudiņš 4:36,8 min. **110 m barjēru skrējienā**: 1. Liepiņš 17,6 sek., 2.—3. Dinsdorfs un M. Danoss 17,9 sek.; **trīssoļlēkšanā**: 1. Liepiņš 13,06 m, 2. Lipomāns 12,40 m, 3. Gavars 12,36 m. **Disku** labi aizmeta E. Jākobsons, ar 43,55 m ierindojoties pirmā vietā, 2. Poltraks 39,90 m, 3. Selga 39,93 m. Koluza sasniedza savām spējām vāju rezultātu 33,48 m.

Sezonu noslēdzot jāatzīmē, ka šogad, neraugoties uz kara apstākļiem un traucējumiem, rekordi laboti 12 reizes. Pie kam sievietes disciplinās rekordā pārsniegti piecas, bet vīriešu — septiņas reizes. Sieviešu disciplinās rekordā laboti: 100 m — vienu reizi, 80 m barjērās — divas un tāllēkšanā — divas reizes. Visus rekordus labojusi Gaile, sasniedzot gala rezultātā 100 m 12,4 sek., 80 m barjērās — 12,5 sek. un tāllēkšanā 5,52 m. Vīriešu disciplinās rekordus labojusi: 110 m barjērās Sponbergs 16,3 sek., 4×800 m stafetē Daugaviēši 8:16,7 min., 3×1000 m US 7:59,5 min. Pirms tam rekordu laboja Valmieras skrējēji, bet ar nedaudz vājāku rezultātu. Vēsejā mešanā 48,70 m rekordu sasniedza Selga, bet šķēpā 69,35 m Stendzenieks. Stendzenieka rezultāts, rēķinot pēc desmitcipras tabulas, ir pats labākais mūsu sasniegums vieglatlētikā. Tas pēc tabulas dod 985 p. Otrais pēc labuma ir Ķīviša rezultāts 100 m — 10,6 sek.

Rekordus labojusi Gaile, sasniedzot gala rezultātā 100 m 12,4 sek., 80 m barjērās — 12,5 sek. un tāllēkšanā 5,52 m. Vīriešu disciplinās rekordus labojusi: 110 m barjērās Sponbergs 16,3 sek., 4×800 m stafetē Daugaviēši 8:16,7 min., 3×1000 m US 7:59,5 min. Pirms tam rekordu laboja Valmieras skrējēji, bet ar nedaudz vājāku rezultātu. Vēsejā mešanā 48,70 m rekordu sasniedza Selga, bet šķēpā 69,35 m Stendzenieks. Stendzenieka rezultāts, rēķinot pēc desmitcipras tabulas, ir pats labākais mūsu sasniegums vieglatlētikā. Tas pēc tabulas dod 985 p. Otrais pēc labuma ir Ķīviša rezultāts 100 m — 10,6 sek.

Rekordus labojusi Gaile, sasniedzot gala rezultātā 100 m 12,4 sek., 80 m barjērās — 12,5 sek. un tāllēkšanā 5,52 m. Vīriešu disciplinās rekordus labojusi: 110 m barjērās Sponbergs 16,3 sek., 4×800 m stafetē Daugaviēši 8:16,7 min., 3×1000 m US 7:59,5 min. Pirms tam rekordu laboja Valmieras skrējēji, bet ar nedaudz vājāku rezultātu. Vēsejā mešanā 48,70 m rekordu sasniedza Selga, bet šķēpā 69,35 m Stendzenieks. Stendzenieka rezultāts, rēķinot pēc desmitcipras tabulas, ir pats labākais mūsu sasniegums vieglatlētikā. Tas pēc tabulas dod 985 p. Otrais pēc labuma ir Ķīviša rezultāts 100 m — 10,6 sek.

Rekordus labojusi Gaile, sasniedzot gala rezultātā 100 m 12,4 sek., 80 m barjērās — 12,5 sek. un tāllēkšanā 5,52 m. Vīriešu disciplinās rekordus labojusi: 110 m barjērās Sponbergs 16,3 sek., 4×800 m stafetē Daugaviēši 8:16,7 min., 3×1000 m US 7:59,5 min. Pirms tam rekordu laboja Valmieras skrējēji, bet ar nedaudz vājāku rezultātu. Vēsejā mešanā 48,70 m rekordu sasniedza Selga, bet šķēpā 69,35 m Stendzenieks. Stendzenieka rezultāts, rēķinot pēc desmitcipras tabulas, ir pats labākais mūsu sasniegums vieglatlētikā. Tas pēc tabulas dod 985 p. Otrais pēc labuma ir Ķīviša rezultāts 100 m — 10,6 sek.

Rekordus labojusi Gaile, sasniedzot gala rezultātā 100 m 12,4 sek., 80 m barjērās — 12,5 sek. un tāllēkšanā 5,52 m. Vīriešu disciplinās rekordus labojusi: 110 m barjērās Sponbergs 16,3 sek., 4×800 m stafetē Daugaviēši 8:16,7 min., 3×1000 m US 7:59,5 min. Pirms tam rekordu laboja Valmieras skrējēji, bet ar nedaudz vājāku rezultātu. Vēsejā mešanā 48,70 m rekordu sasniedza Selga, bet šķēpā 69,35 m Stendzenieks. Stendzenieka rezultāts, rēķinot pēc desmitcipras tabulas, ir pats labākais mūsu sasniegums vieglatlētikā. Tas pēc tabulas dod 985 p. Otrais pēc labuma ir Ķīviša rezultāts 100 m — 10,6 sek.

Rekordus labojusi Gaile, sasniedzot gala rezultātā 100 m 12,4 sek., 80 m barjērās — 12,5 sek. un tāllēkšanā 5,52 m. Vīriešu disciplinās rekordus labojusi: 110 m barjērās Sponbergs 16,3 sek., 4×800 m stafetē Daugaviēši 8:16,7 min., 3×1000 m US 7:59,5 min. Pirms tam rekordu laboja Valmieras skrējēji, bet ar nedaudz vājāku rezultātu. Vēsejā mešanā 48,70 m rekordu sasniedza Selga, bet šķēpā 69,35 m Stendzenieks. Stendzenieka rezultāts, rēķinot pēc desmitcipras tabulas, ir pats labākais mūsu sasniegums vieglatlētikā. Tas pēc tabulas dod 985 p. Otrais pēc labuma ir Ķīviša rezultāts 100 m — 10,6 sek.

Rekordus labojusi Gaile, sasniedzot gala rezultātā 100 m 12,4 sek., 80 m barjērās — 12,5 sek. un tāllēkšanā 5,52 m. Vīriešu disciplinās rekordus labojusi: 110 m barjērās Sponbergs 16,3 sek., 4×800 m stafetē Daugaviēši 8:16,7 min., 3×1000 m US 7:59,5 min. Pirms tam rekordu laboja Valmieras skrējēji, bet ar nedaudz vājāku rezultātu. Vēsejā mešanā 48,70 m rekordu sasniedza Selga, bet šķēpā 69,35 m Stendzenieks. Stendzenieka rezultāts, rēķinot pēc desmitcipras tabulas, ir pats labākais mūsu sasniegums vieglatlētikā. Tas pēc tabulas dod 985 p. Otrais pēc labuma ir Ķīviša rezultāts 100 m — 10,6 sek.

Rekordus labojusi Gaile, sasniedzot gala rezultātā 100 m 12,4 sek., 80 m barjērās — 12,5 sek. un tāllēkšanā 5,52 m. Vīriešu disciplinās rekordus labojusi: 110 m barjērās Sponbergs 16,3 sek., 4×800 m stafetē Daugaviēši 8:16,7 min., 3×1000 m US 7:59,5 min. Pirms tam rekordu laboja Valmieras skrējēji, bet ar nedaudz vājāku rezultātu. Vēsejā mešanā 48,70 m rekordu sasniedza Selga, bet šķēpā 69,35 m Stendzenieks. Stendzenieka rezultāts, rēķinot pēc desmitcipras tabulas, ir pats labākais mūsu sasniegums vieglatlētikā. Tas pēc tabulas dod 985 p. Otrais pēc labuma ir Ķīviša rezultāts 100 m — 10,6 sek.

Rekordus labojusi Gaile, sasniedzot gala rezultātā 100 m 12,4 sek., 80 m barjērās — 12,5 sek. un tāllēkšanā 5,52 m. Vīriešu disciplinās rekordus labojusi: 110 m barjērās Sponbergs 16,3 sek., 4×800 m stafetē Daugaviēši 8:16,7 min., 3×1000 m US 7:59,5 min. Pirms tam rekordu laboja Valmieras skrējēji, bet ar nedaudz vājāku rezultātu. Vēsejā mešanā 48,70 m rekordu sasniedza Selga, bet šķēpā 69,35 m Stendzenieks. Stendzenieka rezultāts, rēķinot pēc desmitcipras tabulas, ir pats labākais mūsu sasniegums vieglatlētikā. Tas pēc tabulas dod 985 p. Otrais pēc labuma ir Ķīviša rezultāts 100 m — 10,6 sek.

Rekordus labojusi Gaile, sasniedzot gala rezultātā 100 m 12,4 sek., 80 m barjērās — 12,5 sek. un tāllēkšanā 5,52 m. Vīriešu disciplinās rekordus labojusi: 110 m barjērās Sponbergs 16,3 sek., 4×800 m stafetē Daugaviēši 8:16,7 min., 3×1000 m US 7:59,5 min. Pirms tam rekordu laboja Valmieras skrējēji, bet ar nedaudz vājāku rezultātu. Vēsejā mešanā 48,70 m rekordu sasniedza Selga, bet šķēpā 69,35 m Stendzenieks. Stendzenieka rezultāts, rēķinot pēc desmitcipras tabulas, ir pats labākais mūsu sasniegums vieglatlētikā. Tas pēc tabulas dod 985 p. Otrais pēc labuma ir Ķīviša rezultāts 100 m — 10,6 sek.

Rekordus labojusi Gaile, sasniedzot gala rezultātā 100 m 12,4 sek., 80 m barjērās — 12,5 sek. un tāllēkšanā 5,52 m. Vīriešu disciplinās rekordus labojusi: 110 m barjērās Sponbergs 16,3 sek., 4×800 m stafetē Daugaviēši 8:16,7 min., 3×1000 m US 7:59,5 min. Pirms tam rekordu laboja Valmieras skrējēji, bet ar nedaudz vājāku rezultātu. Vēsejā mešanā 48,70 m rekordu sasniedza Selga, bet šķēpā 69,35 m Stendzenieks. Stendzenieka rezultāts, rēķinot pēc desmitcipras tabulas, ir pats labākais mūsu sasniegums vieglatlētikā. Tas pēc tabulas dod 985 p. Otrais pēc labuma ir Ķīviša rezultāts 100 m — 10,6 sek.

Rekordus labojusi Gaile, sasniedzot gala rezultātā 100 m 12,4 sek., 80 m barjērās — 12,5 sek. un tāllēkšanā 5,52 m. Vīriešu disciplinās rekordus labojusi: 110 m barjērās Sponbergs 16,3 sek., 4×800 m stafetē Daugaviēši 8:16,7 min., 3×1000 m US 7:59,5 min. Pirms tam rekordu laboja Valmieras skrējēji, bet ar nedaudz vājāku rezultātu. Vēsejā mešanā 48,70 m rekordu sasniedza Selga, bet šķēpā 69,35 m Stendzenieks. Stendzenieka rezultāts, rēķinot pēc desmitcipras tabulas, ir pats labākais mūsu sasniegums vieglatlētikā. Tas pēc tabulas dod 985 p. Otrais pēc labuma ir Ķīviša rezultāts 100 m — 10,6 sek.

Rekordus labojusi Gaile, sasniedzot gala rezultātā 100 m 12,4 sek., 80 m barjērās — 12,5 sek. un tāllēkšanā 5,52 m. Vīriešu disciplinās rekordus labojusi: 110 m barjērās Sponbergs 16,3 sek., 4×800 m stafetē Daugaviēši 8:16,7 min., 3×1000 m US 7:59,5 min. Pirms tam rekordu laboja Valmieras skrējēji, bet ar nedaudz vājāku rezultātu. Vēsejā mešanā 48,70 m rekordu sasniedza Selga, bet šķēpā 69,35 m Stendzenieks. Stendzenieka rezultāts, rēķinot pēc desmitcipras tabulas, ir pats labākais mūsu sasniegums vieglatlētikā. Tas pēc tabulas dod 985 p. Otrais pēc labuma ir Ķīviša rezultāts 100 m — 10,6 sek.

Rekordus labojusi Gaile, sasniedzot gala rezultātā 100 m 12,4 sek

Mans mīļais vienīgais dēls, mūsu labais draugs
JUHIS ROMANOVSKIS
dz. 1921. g. 25. XII. s. g. 13. septembrī kā brīvpriekšmācītājs krita Austrumos cīņā pret bolševikiem.

Mūsu mīļais dēls, brālis un draugs, kara lidotājs
VIRŠLEITNANTS
IMANTA ŠLEITERS
kritis cīņā austrumos s. g. 27. septembrī.

S. g. 5. oktobrī miris
KAZIMIRS DAVAINIS
74 g. v.
Apbedīšana svētdien, s. g. 11. oktobrī, pl. 14 Sv. Miķeļa (katolu) kapos no kaplietas.

Mans gaišais draugs, gādīgais tētis
VALFRĪDS LAURS
dz. 1902. g. 15. IX, miris 1942. g. 4. X. Ziemeļos svētdien, 1942. g. 11. okt. pl. 15 Meža kapos no kaplietas.

Nāc sapņos un par senām dienām stāstī, Klusās sāpēs mana dvēsele raud.
SIEVA UN MEITA.
VALFRĪDS LAURS
dz. 1902. g. 15. IX, miris 1942. g. 4. X. Ziemeļos svētdien, 1942. g. 11. okt. pl. 15 Meža kapos no kaplietas.

Mūsu mīļotā meitaiņa, māsiņa, mazmeitaiņa un krustmeitaiņa
MIKELIS OZOLIŅŠ
miris 1942. g. 5. okt. dzīves gadā. Izvadīšana svētdien, 11. okt., plkst. 16 no Inčukalna Aizkalniņiem uz Stacijas kaplietas.

Mūsu mīļotā meitaiņa, māsiņa, mazmeitaiņa un krustmeitaiņa
ILGA LAMBERTE
dzim. 1941. g. 13. dec., mirusi 1942. g. 4. okt. Izvadīšana svētdien, s. g. 11. okt., pl. 15 no sēru mājas uz Kallakalna kaplietas.

Mūsu mīļotā meitaiņa, māsiņa, mazmeitaiņa un krustmeitaiņa
HELENE SAULĪTE
dzimusi FOGELS
atgāja Dieva mierā s. g. 7. oktobrī savā 73. dzīves gadā.

Mūsu mīļotā meitaiņa, māsiņa, mazmeitaiņa un krustmeitaiņa
ANETE VITOLIŅŠ
dzimusi PETAKS
sāvā 62. dzīves gadā Doles pag. Irbes mājās.

Mūsu mīļotā meitaiņa, māsiņa, mazmeitaiņa un krustmeitaiņa
PĒTERIS BALČIS
savā 62. dzīves gadā Doles pag. Irbes mājās.

Mūsu mīļotā meitaiņa, māsiņa, mazmeitaiņa un krustmeitaiņa
ANETES KRIEVIŅAS
izvadīšana pedēģā gaitā; ir sevišķi Akc. sab. "Aldaris" direktoram Ventenberga kungam, darbiniekam, mācītājam kungiem un korim par līdzjutību manās sēras un materiālo atbalstu.

Mūsu mīļotā meitaiņa, māsiņa, mazmeitaiņa un krustmeitaiņa
LUDVIGA EICHENBERGA
pavadišana uz pēdējo dusu, sirsniņaiņa pateicība LPCS valdei un padomei, dir. Kallakna kungam, vec. gramatv. Sijata kungam un darba kolēģiem Rīgas piens. sab. dir. Rubena kungam un darbiniekam, Liepājas, Daugavpils piens. sab., Zemgales novadam un mana darba kolēģim par skaidriem ziediem un ļaunam vārdiem ar Univers. klīnikas vad. doc. Nikolajam Vētras kungam, pārējiem ārstiem, māsām un kopējām par pūlēm un gādību mana vīra slimības laikā.

Evangelizācija
Kristus kāina runa
svētdien, 18. oktobrī — Svētīgi garā nabagi, Pirmdien, 19. oktobrī — Svētīgi tie, kam bēdas, Otrdien, 20. oktobrī — Svētīgi lēnprātīgie, Trešdien, 21. oktobrī — Svētīgi izsalkušie, Ceturtdien, 22. oktobrī — Svētīgi žēlsirdīgie, Piektdien, 23. oktobrī — Svētīgi sirdsšķīstie, Sestdien, 24. oktobrī — Svētīgi miera nesēji, Svētdien, 25. oktobrī — Svētīgi vaļņdie, sakums svētdienas plkst. 18. darbības plkst. 19. Dziesmu lapinas, Mūzikāli priekšnesumi. VISI IEAICINĀTI.

Kapsētas zvanu pērk Augšmācēšanās draudzes Rich. Wagnera (Dzirnavu) ielā 70, tālr. 21709.

DARBA PIEPRASĪJUMI
ERĢEĻNIEKA vietu
meklēju ar mazu atalgojumu, draudzes zemi un dzīvokli. Of. ar Nr. J 330 iesūtiņā Teviņas kant.

NAMU PĀRVALDĪNIEKS
ar plašu ziņāšanām namu pārvaldīšanā un remontos, uzņemam namu pārvaldīšanu. Of. L 191.

GRAMĀTVEDIS
ar plašu praksi, spec. trīdn. rūpniec., kooperatīvu-plenoatīvu gramatvedība, meklē atbildīgu gramatveža vai revidenta vietu provincē. Adr.: Talsos, pasta kaste 44.

DARBA PIEPRASĪJUMI
VAIŅODES 7. KL. PAMATSKOLAI
vadītājs
Pieteikties skolas pārzinim, skolā elektr. apgaismošana; ar apvienotām klasiem nav jāstrādā. Stacija Vaiņode 2,5 km, tālrunis Vaiņode 72.

2 skolotāji
Pastā adrese: C. Virpi. Dzelzceļa stāc. attālums 4,5 km.

Skolotājs
labs spec. latīņu val., vēlams klas. filoloģ. stud., vajadz. pastāvīga vieta Rīgā. Of. Nr. K 712.

Podnieki, namdari, galdnieki
var pieteikties Avotu ielā 35, kantori. Tālr. 98631.

EV. BRĪVO DRAUDŽU DIEVKALPOJUMI
SVĒTDIEN, 11. SEPTEMBRIĒ
Godā to Kungu no savas mantas un no visa sava ienākuma pirmajiem, tad tavi sīkni pildīties ar plīnību un tavi viņa spārdi plūdiņš no jauna viņa.

Paziņojums
Valsts apdrošināšanas pārvalde Rīgā
alžrāda, ka prēmiju nomaksas termiņš Latvijas ģenerāl. apgabala apdrošināšanas un obligātā ugunsapdrošināšanai pādotajam ekām notiek 1942. g. 1. novembrī.

Farmaceits vai farm. palīgs - dze
dārkopības tehnikai
Vajadzīgi dārkopības tehnikai dārkop. sekcijām Madonas ap. Pieteikties dārkop. insir. Madonas agr. agr. biroja, Madonā.

Gramatvedis
caurraksta gramatvedībai un vairāki algas aprēķinātāji
Vajadzīgi birojam Rīgā. Pieteikt Beton un Mohlerbau Rīga G. m. b. H. Tērbatas ielā 37, dz. 3.

Būvuzņēmumam
"KAZAKS"
Rīgā, Gertrūdes ielā 26 tālruni: vadītājam 94541, kantori 94241, steldzmai vajadzīgi pastāvīgam darbam dažād.

Būvuzņēmumam
"Jānis Silis"
Rīgā, Artillerijas ielā 17-15, tālr. 93445, 54268.

Podnieki, namdari, galdnieki
var pieteikties Avotu ielā 35, kantori. Tālr. 98631.

Uzaicinājums
Sakarā ar notikumu leikšanās ziedību amatniecības un tirdzniecības uzņēmuma "DREBNIĒKS"

Izsole
Universitāte Rīgā izdod rakstveida izsolē sekojošus dedzināmās maikas pārvešanas arbus

Rīgas pils. I g. m. z. s. sk. o. n. i. e. m.
jāspēdējās s. g. 12. oktobrī pl. 10 g. m. z. s. pagalmā, Luzeretes ielā 4, kopējām gājienam uz svinīgu dievkalpojumu Doma baznīcā.

Vācu pamatskola Rīgā
Mācību sākums 1942. gada 12. oktobrī
Zūru lauksaimniecības skolā
jauņus audzēkņus

Valsts daiļkrāsotāju skolā
Rīgā, Carla Schirrena (Lāčplēša) ielā Nr. 55, mācību sākums s. g. 12. oktobrī pl. 18.

R. P. Krievu vakara skolās
Salaspils (Gogola) ielā 4/6, Jaunu skoluņu pieteikšanās ik dienas PAMATSKOLA pieņem skolēnus, kas diena strādā PAMATZNIECĪBAS PAPILDU SKOLA pieņem skolēnus, kas beiguši pamatskolu.

Kuģu vadītāju un kuģu iekārtas darbu kursu
Rīgā, Doma lauk. 3. tālr. 41000, Kalnciema ielā 156 (Mārupes Jaunzīdību mājās).

DAZADI
Pazaudēta 5. okt. ZELTA APROCE melnā maciņa. God. atrādēju lūdzu to nodot pret pateicības algu Adolfa Hitlera (Brīvības) ielā 126, dz. 11, tālrunis 93890.

Par gara grāciju

Ir cilvēki, kas iet caur dzīvi smagi un neveikli, kā grūtu nastu nesdami. Viņi bieži piedauzās, pakļū, cīnās ar kavējiem, kur cits savu gaitu iet bez sevīšķām grūtībām, viegli un droši. Visur viņi redz vairāk tumsu un ļauna nekā gaišu un labu. Viņi domā un darbojas parasti ar lielu piepūli un palēni; viņu skatam un uzmanībai trūkst lokanuma, fantāzijai un izjūtām spārnotības un viegluma. Viņu dvēseles spēj neizlīdzināti sprīgi, problēmu smagums; viņu iecerētās un iesāktās gribas rosmes un kustības bieži saista kādas iekšējās nebrīvības, disonancu bažu un bailu diktētas aiztures. Viņu sejas reti atplauksnās gaišs un laipns smaids, bet bieži to apēno drūma nopietnība vai nervozs īgnums. Viņos ir daudz „smaguma gara”, kuru Nietzsche uzskatīja par savu nāvīgo ienaidnieku, savu velnu. Zeiņa humors ir rets viesis viņu dvēselē, toties tie biežāk dod vaļu rūgtai ironijai vai dzelīgām sarkasmam. Šie cilvēki apzinās savu smagumu un stūrainību un cieš no tā, viņi ilgojas pēc vieglāka dvēseles rītma, gaišākas dzīves izjūtas, bet viņiem neizdodas tanī ilgstoši iekļauties un uzliet saulainos augstumos. Miesa nav viņiem elastīga un pakļāvīga gara instruments, skaidrs mikrokosma spogulis, juteklība nav dvēseles vitalās dinamikas rosinātāja, tās savvaļīga, bet valdāma māsa, bet gara ienaidniece un kārdinātāja, iekšējās harmonijas traucētāja.

Tādi ir cilvēki bez gara grācības, lai gan daudziem no viņiem ir ass prāts, citas, pat apbrīnojamās, gara spējas, augsti izkopta tikumiska apziņa, bagāta un dziļa dvēseles dzīve. Netrūkst viņu vidū arī tādu, kas saprot skaistumu un daļi, kas mīl mākslu, mūziku un spēj pat radīt mākslas darbus, bet, būdamas dažkārt mūzikas, šīs dvēseles savā būtībā ir tomēr amūziskā, bez tās dvēseles spārnotības, skaistās brīvības, spēku atraisījuma, iekšējā gaiši-harmoniskā rītma, kas piemīt cilvēkiem ar istu gara un dvēseles grāciju. Tie ir saulainā un apolloniski harmoniskā tipa cilvēki, kā pretstats nule zīmētā smagā, smagnējā, drūmā un amūziskā jeb ciklopiskā tipa cilvēkiem. Es lietāju te vārdu ciklopiskais, ne dionisiskais, jo arī dionisiskā noreibuma un ugunīgās aizrautības cilvēki, ja tie nenoslīd rupjā bezmērībā un bezgaumīgā primitivitātē, var būt cilvēki ar spilgti izteiktu gara grāciju. Tāpēc pat mūzikāli cilvēki var būt ar amūziskā smagu dvēseli, bez atraisīta un iedvesmīga dzīves rītma, gaišās dvēseles melodijas, un ir grāciozas balata mākslinieces bez dvēseles daļuma.

Ja ķermeņa grāciju mēs vērojam tur, kur miesas kustības un stāvokli, kā mums šķiet, raisās un izveidojas viegli, vijīgi, brīvi un nepiespiesti, kur tās elementārās smaguma spēks — materiāla, pārvarētā dvēseles dzīvā un lokanā dinamikā, kas strāvo no personas vadītāja un valdītāja imatērijā centra, tad gara grāciju mēs nojaušam tur, kur cilvēks patiesi uzvarējis savas dvēseles un iras „materiālu”, savu elementāro dziņu, nejaušo impulsu un rosiņu varu, savaldījis un apskaidrojies chaosa, kas slēpjas katras dvēseles pazemē, zemapaizņas tumšās, irracionālos slāņos, — būtiski atraisījis no visa, kas novēl viņu verdzībā, nedalāmā.

Tie ir cilvēki, kas iet caur dzīvi vieglā rītmā, nekur nepiedauzdamies, savā garā un dvēselē spārnoti, kādas mūžīgas iedvesmes pacilatī, droši un brīvi. Viņu prāts ir lokans un dzīvs, viņu jūtu kustības gaišas un vieglas. Bet tas neizslēdz, ka tās var būt arī dziļas un spēcīgas, un bēdu un skumju ēnas neapņemto ilgi viņu dvēseles saulaino apvāršni. Tie ir cilvēki, kas prot salī smaidīt, ar humora un laipnības sauli sirdī. Ar to viņi atbrūno un apkauno netaipnos, īgnos un smagos, uzvar ikdienas likstas un nepatīkšanas. Savus pienākumus un uzdevumus viņi veic bez sevišķas piepūles, nereti it kā rotaļājoties. Labo tie dara ar prieku, jo viņu sirds nepazīst mocošu duāllismu starp pienākumu un tieksmi, tiku-

mu un tikamo. Gars un juteklība ir viņos harmoniski vienoti. Gars nav miesas despots un miesa nav viņa vergs, bet gara paklausīgs palīgs, derīgs instruments, spodrs spogulis. Tie ir cilvēki ar gara grāciju, ar labskaņīgo dvēseli, kas uzvarējuši sevi un uzvar un aplaimo citus. Tie ir zelta harmonijas cilvēki no Dieva žēlastības, gratia Dei, jo pats Dievs, šķiet, viņus sveicinājis un svētījis.

Viņu vidū ir cilvēki, kas nebūt nav likteņa luteklī, bet izgājuši caur lielo šaubu un ciņu uguni, ciešānā tumsu, cilvēki, kurus dzīves dzirnas diezgan berzušās, līdz viņu dvēseles sākušās starot smalkā un daudzkrāsainā mirdzumā, kā dimanti, kas ilgi un labi slīpēti. Viņu acis ir skatījušās un skata cilvēces postu un katastrofas, cilvēku ciešanas un bēdas, un tomēr tanīs atmirdz rāmas gudribas, laipnības, prie-

ka un dzīves apliecināšanas saulainā gaisma. Gara grācija ir viņu pašpildīšanās gaišais guvums, viņu iekšējās dzīves elpa, visas viņu personības skaistais samērs un stils. Seit zīmētās cilvēku struktūras ir psiholoģiski ideāli, kam reālie īpatņi tikai vairāk vai mazāk tuvojas, reizēm ietverot sevi arī īpašības, kas pieder pretējai psihiskai satvermei. Schiller'a „dailē dvēsele” (schöne Seele) ir tuvu radniecīga šeit skicēti dvēseliski-garīgās dzīves formai. Ja mēs meklētu piemērus šim gara struktūrām starp literātūrās un mākslas pārstāvjiem, tad mēs varbūt apstātos, no vienas puses, starp citiem pie tādiem vārdiem kā Mikelandželo, Dostojevskis, Kleist's, Saulietis no otras puses, padomātu par Gēti (Goethe), Mocartu (Mozart), Blaumani, Skalbi u. c.

Prof. P. Dāle.

J. Kalmītes glezna «Kartupeļu racēji» (eļļa)

Kalna Kaibēnos

No mūsu satiksmes ģeografijas viedokļa Vecpiebalga joprojām ir, varētu teikt, vēl neatklāts, itin kā nepazīstams vārds. Ja šobrīd tur grib ar kādu parocīgāku satiksmes līdzekli nokļūt, tad jābrauc ar Vecpiebalgas autobusu līdz „Nākotnes” pienotavai un pēc tam vēl kādas pusotras stundas jāsoļo kājam vāpīrs uz Ogrēnu skolu kas pēc Kaudzītes Matīsa norādījumiem celta priekš gadiem 60, un kuŗu viņš vadījis kādus 30 gadus. Cauri augstiem pagalmā kokiem balo Kalna Kaibēnu logu apļodas, un sētvidū ir liela, veca rīja līdz pašai zemei uz visām pusēm no-šļauptu juntu un plašām tumšām pajumtām — vecs būveids, kas uzglabājies vēl īpaši šai pusē. Un tomēr ir laudis, kurus šie atālumī nav baidījuši.

Brāļi Kaudzītes pieskaitāmi vēl nesest sastopamam skolotāju rakstnieku tipam. Veselus 43 gadus Matīss ir skolas priekšnieks turpat Kalna Kaibēnos, pēc tam Ogrēnu skolā, un ilgas gadus pie viņa par tā saukto palīgskolotāju ir Reinis, vecākais brālis. Tas ir ievērojamākais periods Vecpiebalgas dzīvē, kad šis novads kļūst par zināmu tautiskās atmodas kustības centru. Te darbojas par skolotāju draudzes skolā arī Kronvalda Atis, kuŗa pēdējos brīžos Kaudzītes M. aprakstījis — No Kalna Kaibēniem brāļi dzevisies īl gadus vairākkārt pajūgā garajos braucienos pa to laiku nelāgajiem ceļiem uz Cēsim, pat uz Rīgu — uz Zinību komisijas vasaras sapulcēm. Kur Matīss lasījis referātus; no šejienes iesācies arī brāļu ceļš uz ārzemēm. — Jo viņi ir apceļojuši savā laikā vai visu Eiropu. Bet jo slaveni viņi padarījuši Vecpiebalgu ar «Mērnietu laikiem», kas, Kalna Kaibēnos no 1873.—1878. g. sarakstīti, pirmpublicāciju piedzīvojuši 1879. g. — Piebalgā un ārpus tās ir brālēm piemests šai darbā itin kā sludinātais ateisms un negatīvisms. — bet kā dzējas darbu, tā labākajai, mērnietu laikiem veltītajā homeriskajā daļā ar saviem turpat Kaibēnu apkārtnē nolūkotajiem tipiem ir latviešu pirmo romānu visi bijuši spiesti atzīt.

Pēc Kaudzītes Matīsa nāves Kalna Kaibēnos viss palika tāpat kā tas

rakstnieka miršanas brīdī te bija stāvējis. Izglītības ministrijas īpašumā pirkšanas ceļā nonāca Matīsa dzīvokļa iekārta (izņemot bibliotēku, ko aizveda uz Rīgu Latvijas biedrībai, tāda kārtā Kaibēniem nodarot dažāda veida pārestību), un varēja nodibināt brāļu Kaudzīšu mājas muzeju, kas tagad ir Rakstniecības vēstures muzeja filiāle. Nesen vecā skaidu jumta vietā dzīvojamai mājai uzlika jaunu tādas pašas sugas. Sovaars Kaibēnos nogādāti tēlnieku G. Šķilteņa darinātie abu rakstnieku krūšu tēli.

bet galvenā burvība ir pašas mājas vietai Kaibēnu kalnā un Matīsa istabām. No dārza redz pāri Ogres upei un tās plavmā tūlumā Gaiziņa galotni aiz Jumurdas siliem pačalamies. Dārzā vecā klētīņa un lapene Kaibēnu izveidošanā brāļi bija ieguldījuši lielus līdzekļus. Ģliti mēbelēta ir dzīvojamās mājas «baltā» zāle un «dzeltenā» istaba. Jau vienkāršāka, puritāniskāka ir Matīsa darba istaba ar melnu pulti, maziem melniem plauktiem, Kronvalda, Cimzes un grāfa Cincendorfa, brāļu draudzes dibinātāja ģimētņēm (netālu no Kaibēniem ir kāds hernhutiešu saiešanas nams un brāļu draudzes ideāli Matīsam ļoti tuvi, tikai — viņš neiere- dzēja nekādu svētulību) un nelielām Ģētes, Sillera un Krilova bistēm. Jumta istabā, kur ir gultas, visas sienas noklātas attēliem. Tur ir apkārtnes — Vecpiebalgas skati, 1888. g. dziesmu svētku attēls, Labdarības biedrības nams. Vesela pasaules ievērojamu vīru galerija aizņem kādu sienu. Atsevišķa grupa tur valdniekiem sava rakstniekiem, tāpat komponistiem, politiķiem... Nelielie, vecmodīgi tehniskā darinātie attēli redā pilnīgu sava laika — 19. g. s. otras puses — noskaņu.

Kalna Kaibēnu viesu grāmatā atrodami daudzu latviešu inteliģences pārstāvju ieraksti. Bet ar sevišķu goddevību ierodas te jaunatne no visiem Latvijai apvidiem — atsevišķi jaunieši vai grupas un skolotāju vadībā. Tā ir teicama ierāža arī, ka vismaz reizi gadā te atnāk Ogrēnu skola, kuŗas audzēkņi šo to veikuši arī mājas ārienēs — dārza ceļiņu u. t. t. — uzpošanā.

A. Baumanis.

Literārā audzināšana

Ja varētu izdarīt literārās publikas skaitišanu, pēc iegūtās statistikas varētu spriest par tautas literāro kultūru, tāpat kā par vispārējo kultūras līmeni pēc lasītārtēju procenta. Nebūtu brīnums tāpēc, ja kultūras politikās, nemaz neievērodams, kāda nozīme literārajai publikai literātūras attīstībā, sāktu tomēr interesēties par šīs publikas audzināšanu. Jautājumam pievēršamies, atstāsim neapradītu skolas nozīmi, kas apcerama citā vietā un citā sakarā. Te atzīmēsim vienīgi, ka zinātnē, ko sauč par literātūras metodiku, literārās kultūras attīstībā ir nenoliedzama nozīme. Literātūras metodikas jautājumi nereti ieinteresē arī rakstniekus un kritiķus, un ja mēs to esam reti piedzīvojuši, tad tā gan nav nekāda labā zīme.

Literāro publiku pēc iedziļināšanās literātūrā var iedalīt trīs attīstības pakāpēs. Pirmajā ir tie, kas literātūras izpratne nav nekādas, gaume neattīstīta, bet kas jau ir iemācījušies grāmatai apmierināt savu lasīšanas kāri. Katram, kas reiz grib skaitīties pie literārās publikas, šī pakāpe ir jāpārdzīvo. Kad plauka garīgā rakstniecība, laiçigo literātūru nelasiņa, tai trūka publikas, un ne velti vecais Pantenijs lasītājiem legalvoja savas grāmatas virsrakstā: «Nieku grāmatas, kur nav nieki iekšā.»

Tagad pie lasīšanas pierod jau pirmajos skolas gados, un par šo pakāpi mēs varētu nerunāt, ja te nebūtu vērojama kāda ļoti interesanta parādība. Daži, kas skolā iemācījušies lasīt un rakstīt, vēlāk dzīvē to atkal aizmirst. Tas ir otrkārtējs analfabētisms. Tāds novērojams arī literātūras lasītājos. Daudzi, kas skolā lasījuši daļdarbus, vēlāk to vairs nedara. Iemesli tam ļoti dažādi, bet sekas tās, ka lasītārtēju skaits desmit un simtkārtīgi pārsniedz literārās publikas skaitu. Ar šo parādību ciniņties grūti. Vissekmiņāk to dara grāmatizdevēji, kas, meklēdami sa- vien izdevumiem pircējus, dažkārt tos atrod arī nelasītāju starpā.

Svarīgākā ir literārās publikas attīstības otra pakāpe. Tā ir pakāpe, kuŗā attīstās lasītāja gaume. Rezultātā lasītājs meklē darbus ar augstu mākslas vērtību un noraida nevērtīgos. Tikai tad arī lasītājs īsti ir kļuvis par literārās publikas locekli.

Palīdzēt gaumi attīstīt var daudzi apstākļi, bet tā kā nemanīgu un neapšaubāmu daļuma likumu nav, gaumi iemācīties nevar, un galvenais tās veidotājs ir pati literātūra. Dodiet mums tikai augstvērtīgu literātūru un mēs būsīm tās cienītāji! Tā visisāk formulēt literārās gaumes audzināšanas likumu. Pašreizējais laiks, kad grāmatu iznāk mazāk, bet tās ir samērā vērtīgas, bez šaubām, pozitīvi ietekmē literārās gaumes attīstību.

Ir tomēr ļoti daudz apstākļu, kas lasītāju gaumes attīstību kavē, un tos novērst ir vismaz tikpat svarīgi kā gādāt par vērtīgu lasāmvielu. Mazvērtīgos darbus gandrīz vienmēr vairāk reklamē nekā vērtīgos. Dažkārt par tiem parādās arī labas atsauksmes. Tas viss gaumes spriedumu dara nedrošu. Bet īpaši sprieduma drošību kavē tie gādījumi, kur lasītājs nāk saskarē ar darbiem, kas īsti nav vis dailliterātūra, bet lietojamā (kā agrāk teica: «pielietoja- mā») literātūra. Ar to sastopamies visur, kur literātūrai ir praktisks mērķis. Lai propagandētu vienu vai otru lietu, izsludina stāstu un lugu sacensības. Zūriju komisijās piedalās atzīti rakstnieki. Piespriež godalgas labākajiem starp vājiem — tādus mēdz iesū-

tit. Lasītāja acis tomēr godalga ir godaiga, dažs, varbūt, sāk pat domāt, ka taisni šī lietojamā ir istā literātūra. Tādu pašu lietojamo literātūru dažkārt izvēlas praktiski un speciāli žurnālī savām «literārajām» daļām. Mūsu apstākļos ne dārkopības, ne rokdarbu žurnāls nav pilnīgs, ja tā saturu «ne- kuplīna» literārā daļa. Pirmās šķiras rakstnieki, zināms, žurnālam «piemēro- tu» gabalū uzraksta maz, daži savus darbus pat neļauj šādā žurnālā iespiest. Tad ir kārta rakstīt tiem, ko literārie žurnāli vēl jeb vairs nedrukā. Šādi sacerējumi tad ir tie, pie kā lasītājam izkopt literāro gaumi! Dažreiz šādā literārā daļā ievieto arī recenzijas. Tās ir gluži naivas, jo redakcija nedrīkst rakstīt neko tādu, ko lasītāji varētu nesap- rast. Nav zināms, kā redaktori iedomājas lasītāju saprašunu celt, ja viss, pie kā saprašanu vingrināt, ir izmests.

Trešā pakāpe literārās publikas attīstībā ir literātūras izpratnes piea- vīnāšanās. Literātūras izpratne var būt dziļāka un seklāka, tāpēc nevar pateikt, kad tā iegūta. Svarīgi ir tikai, vai lasītājs daļdarbu vienīgi izbauda, vai arī to ar prātu apcer. Jāšķir gan paša daļdarba apcere no tās, kur lasī- tājs prāto, kā romāna varonim vajadzē- ja darīt, lai no nelaimes izkultos lau- kā. Pēdējo «apceri» pazīst taisni tie lasītāji, kam nav nekādas literātūras iz- pratnes un kas atrodas vēl literārās publikas pirmajā attīstības pakāpē.

Literātūras izpratni veicina kritika. Par tās lomu literārās publikas audzi- nāšanā tomēr nerunāsim, jo tas īsti darāms rakstā par kritiku. Bet bez kri- tikas sava nozīme literātūras izpratnes izkopsānā ir rakstiem, ko ar lielāku vai mazāku tiesību var skaitīt pie literātū- ras zinātnes. Pirmās lielums, ko lasī- tājs aiz atsevišķā daļdarba pamana, ir rakstnieka personība. Tāpēc pēc tā, cik- kārtīgi tirāžas ziņā rakstnieku biografijas pārsniedz visus pārējos zinātniskos rakstus par literātū- ru, var spriest, cik augsts kādai tau- tai literātūras izpratnes līmenis. Jo augstāka literārā kultūra, jo mazāks literātūras pētījumu starpā biogrāfiju procents.

Kr. Ancītis.

Zinaida Lazda

Spožumā

Paceļu roku no dzelmes:
Udens pilieni krīt;
Acis no vasaras svelmes
Gribētos aizdarīt.

Aizlido zeltaina diena
Pāri pār atvარიem;
Pašķiņas pelēkā siena
Klusajiem ūdeņiem.

Sakustas bezgala telpa
Debesu palodās.
Krūtīs aizraujas elpa
Dīvainās izjūtās.

Liekas, pacēlis augstu,
Aizklā džijumus met,
Kāds, tev piedurdams plaukstu,
Kas tavu likteni ved.

Dvēsele raugās un vēro,
Šūpojas: nebūt vai būt!
Reizē skaisto un sēro
Pusdienas spožumā jūt.

Jāzēpa Valdmaņa «Stari straumē»

A. Gulbja apģāds (spānietis A. Māliis)
Rīga, 1942. Kārļa Taubes vāks.

Jāzēpa Valdmaņa dzeju visvairāk, šķiet, ietekmējis J. Akurāters. Tās motīvi ir viegla ilgū smelzde, impresio- nistiskās dabas noskaņas un liriskas pārdomas. To visu brīžam nomaina pozitīvi dzīves apliecinājumi un strau- jā priekā izpausmes, kas dažkārt at- gādina gaviles. Valdmanis ir tipisks pašplūsmes dzejnieks un romantīķis, un viņa dzejā dominē parastie roman- tīķu priekšstati — izdegoši rieti, rožu smaržas, mēnessnaktis, vēju šalkas. Ta- ču autors nav šiem parastājiem priekš- stāstiem piešķīris savdabīgu simbolisku jēgu, t. i. zem tiem neslēpjas jaunas, spēcīgas izjūtas. Tamdēļ jāatzīst, ka līdz šim nerēdzējas vērtības Valdmaņa lirika latviešu dzejā neļenes. Tomēr grāmatā ir vairāki dzejoļi, kur autora vienkāršās izjūtas un noskaņas parā- dītas pietiekami plastiski. Te varbūt mināms būtu «Vakars», «Mana diena», «Purvs» (pēdējais ar savu mistiku gan manāmi atgādina Andreju Eglīti, kas no savas paaudzēs dzejniekiem Vald- manim, liekas, vistuvākais). Valdmaņa dzejā vispār bieži pazib citu autoru ēnas, un dažreiz sāk likties, ka autors

no tā nemaz nevirās. Tāpat — kam- dēļ krājuma izskanā vajadzēja likt sa- mērā nenozīmīgu Tagores citātu? Ārē- jī Valdmaņa dzeja visai gluda. No pan- ta formām visvairāk lietotas parastās kvartas: ir arī dažas tankas un trieti- ni. Dzejoļi «Zaros ziedi» veiksmīgi izman- totas iekšējās atskapas. Atzīmējamus pāris veiklas asonanses, piem.: «spārnu» — «gārnis», «stiebrs» — «iebrīens». Rītnas Valdmanim ligans, un dzejoļi ir visai melodiski. Zināma virtuozitāte panākta alliterāciju lietošanā, un alliterācijās salikti pat nodaļu virsraksti («Lēnā liesma», «Palsās plēnes» u. t. t.). Rit- miski neļūdumi reizēm rodas tikai tur, kur nevietā pārlauztas rīndas (piem., 36. lpp. vārds «alabastra» ne- bija šķērjams no „vāzē»). Visumā lie- kas, ka Valdmaņa dzejā par svētību būtu lielāka koncentrācija. Tad dzejoļi iegūtu lielāku izteiksmes spēku un svai- gumu, tāpat izzustu arī sīkie gadījuma darbi, kas šai grāmatā vēl parādās itin bieži. Palikdams nemainīgs motīvu iz- vēlē, Valdmanis — salīdzināts ar pirmo grāmatu «Kamenes zālē» — tomēr progresējis. Tas ļauj domāt, ka viņš turpmāk nenozūdis citu latviešu intui- tīvās dzejas pārstāvju vidū.

A. Johansson.